

УДК 635.54

Код UPOV: CICHN_INT

Методика

проведення експертизи сортів цикорію головчастого (*Cichorium intybus* L. partim)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів *Cichorium intybus* L. partim родини Складноцвіті, за винятком цикорію промислового (кореневого) (TG /172/3) і цикорію листового (TG /154/3).

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 50 г.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 **Тривалість експертизи.** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 **Місце експертизи.** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 **Умови для проведення експертизи.** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами (літерами) у другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 **План експертизи.** Розмір ділянок планують такий, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків, не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 100 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,45 × 0,30 м.

3.5 **Метод дослідження.** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознак проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

- MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);
 MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);
 VG: візуальна разова оцінка групи рослин;
 VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 100 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

- MG: разове вимірювання 100 рослин або частин 100 рослин (наприклад, висота);
 MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 60 рослин або частин 60 рослин;
 VG: візуальна разова оцінка 100 рослин;
 VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 60 рослин або частин 60 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 2% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 100 рослин допускаються п'ять нетипових, з 60 – три нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Листок: за довжиною (ознака 6);
- Листок: інтенсивність зеленого забарвлення (ознака 10);
- Головка: за довжиною (ознака 27);
- Головка: форма поздовжнього розрізу (ознака 30).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів цикорію головчастого

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. PQ	Сім'ядоля: форма VG	округла	1	Bea, Flash, Toner
		еліптична	2	Aline, Daliva
2. PQ	Сім'ядоля: форма верхівки VG	урізана	1	Aline, Conrad, Jaz
		округла	2	Bergère, Videna
3 (*) (+) QN	Рослина: за висотою у вегетативній стадії MG	низька	3	
		середня	5	Flash, Marriott
		ввисока	7	Dirv
4. (*) QN	Листок: положення у просторі VG	пряме	1	Dirv
		напівпряме	3	Flash, Turbo
		горизонтальне	5	
5. QN	Листок: положення верхівки VG	пряме	1	
		напівпряме	3	Turbo
		горизонтальне	5	
6. (*) (+) QN	Листок: за довжиною MG	короткий	3	Carla, Conrad
		середній	5	Elsa, Flash, Marriott
		довгий	7	Turbo
		дуже довгий	9	Vilmorin No. 5
7. (*) (+) QN	Листок: за шириною VG	вузький	3	Carla
		середній	5	Bea, Flash, Zoom
		широкий	7	Nica, Quartz
8. QN	Листок: відношення довжина/ширина	мале	3	Vitessa
		середнє	5	Bea
		велике	7	Senator
9. (*) PQ	Листок: забарвлення VG	лише зелене	1	
		лише червоне	2	
		зелене і червоне	3	
10. (*) QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VG	слабка	3	Jaz
		помірна	5	Bea, Toner
		сильна	7	Conrad, Magic, Zoom
11. QN	Листок: глянсуватість VG	відсутня або дуже слабка	1	
		слабка	3	Flash, Rinof
		помірна	5	Toner
		сильна	7	Dirv, Magic, Quartz
12. (*) PQ	Листок: форма поперечного перерізу VG	увігнута	1	
		плоска	2	Zoom
		випукла	3	Dirv

1	2	3	4	5
13. (*) QN	Листок: пухирчастість VG	відсутня або дуже слабка	1	Rinof
		слабка	3	Flash, Quartz
		помірна	5	
		сильна	7	Monitor, Zoom
14. QN	Листок: антоціанове забарвлення головної жилки VG	відсутнє або дуже слабке	1	Dirv, Jaz, Spectra
		слабке	3	Flash
		помірне	5	Carla, Sigma, Zoom
		сильне	7	Victoria
15. QL	Листок: хвилястість краю VG	слабка	3	Venus
		помірна	5	Atlas
		сильна	7	Sigma
16. QN	Листок: зубчастість краю базальної частини VG	відсутня або дуже слабка	1	
		слабка	3	Monitor
		помірна	5	Bea
		сильна	7	Victoria
17. (*) QN	Листок: зубчастість краю верхньої третини VG	відсутня або дуже слабка	1	
		слабка	3	Flash, Toner
		помірна	5	Zoom
		сильна	7	Victoria
18. QN	Листок: глибина зубчастості краю верхньої третини VG	мілка	3	Flash, Zoom
		середня	5	
		глибока	7	
19. (+) PQ	Листок: форма верхівки VG	округла	1	Rumba
		слабко загострена	2	Mona
		сильно загострена	3	Magic
20. QN	Корінь: розмір MG	малий	3	
		середній	5	Bea
		великий	7	Focus
21. QN	Рослина: тенденція до стрілкування (за ранньої сівби) VG	відсутня або дуже слабка	1	Carla
		слабка	3	Bea
		помірна	5	Flash
		сильна	7	Quartz
		дуже сильна	9	Vilmorin No. 5
22. QN	Генеративне стебло: за висотою MG	низьке	3	
		середнє	5	Samba
		довге	7	Final
23. QN	Генеративне стебло: галуження VG	слабке	3	
		помірне	5	Jaz
		сильне	7	Final

1	2	3	4	5
24. QN	Генеративне стебло: розмір прилистка MG	малий	3	Magnum
		середній	5	Bea
		великий	7	Maraichere
25. QL	Генеративне стебло зубчатість прилистка VG	слабка	3	Flash
		помірна	5	Terosa
		сильна	7	
26. PQ	Квітка: забарвлення VG	біле	1	
		рожеве	2	
		блакитне	3	Bea
27. (*) QN	Головка: за довжиною MG	дуже коротка	1	Carla
		коротка	3	Mona
		середня	5	Bea, Monitor
		довга	7	Faro, Focus, Revor
		дуже довга	9	Normale
28. (*) QN	Головка: найбільший діаметр MG	малий	3	Carla
		середній	5	Bea
		великий	7	Mona
29. QN	Головка: відношення довжина/діаметр MG	мале	3	Mona
		середнє	5	Bea
		велике	7	Focus
30. (*) (+) PQ	Головка: форма поздовжнього розрізу VS	вузькоеліптична	1	
		еліптична	2	Dirv, Rinof
		широкоеліптична	3	
		яйцеподібна	4	Histerra, Zoom
31. (*) PQ	Головка: форма верхівки VS	округла	1	Mona
		слабко загострена	2	Toner
		сильно загострена	3	Zoom
32. QL	Головка: кремовий відтінок головної жилки VS	відсутній	1	Zoom
		наявний	9	Caressa
33. (*) PQ	Головка: забарвлення листової пластинки (зовнішнього боку) VS	зелене	1	
		жовте	2	
		червоне	3	
34. (*) QN	Головка: інтенсивність забарвлення листкової пластинки VS	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
35. QN	Головка: пухирчатість листової пластинки VS	відсутня або дуже слабка	1	
		слабка	3	Tabor
		помірна	5	Ivora, Zoom
		сильна	7	Roelof
36. QL	Головка: закритість верхівки VS	повністю відкрита	1	
		напіввідкрита	2	
		закрита	3	

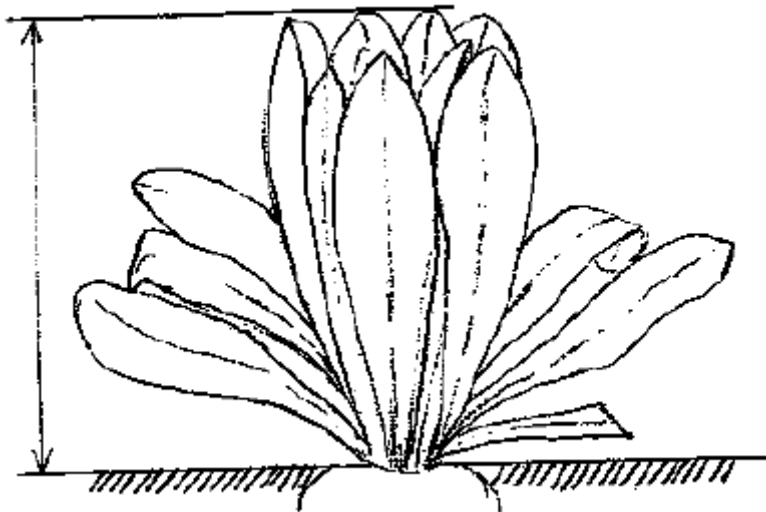
1	2	3	4	5
37. QN	Головка: за щільністю VS	нещільна	3	Bea Zoom
		помірна	5	
		щільна	7	
38. PQ	Насіння: забарвлення VS	біле	1	
		чорне	2	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів цикорію головчастого

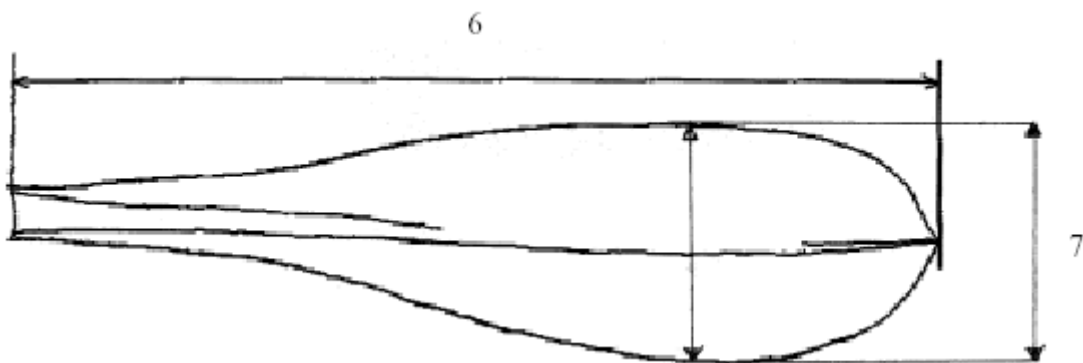
Листок: усі спостереження відносно листка мають бути проведені на повністю розвиненому листку;

Головка: усі спостереження мають бути проведені перед збиральною стиглістю головок (до впливу сонячного світла).

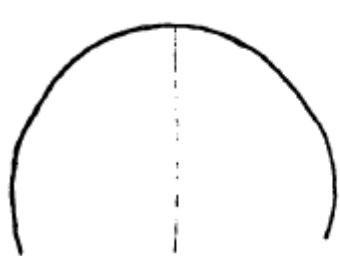
До 3. Рослина: за висотою у вегетативній стадії.

До 6, 7. Листок: за довжиною (6), за шириною (7).

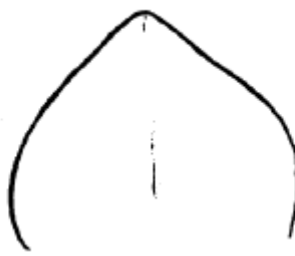

До 19. Листок: форма верхівки.

1

Округла

2

слабко загострена

3

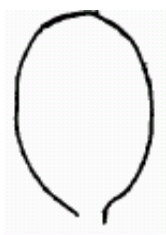
сильно загострена

До 30. Головка: форма повздовжнього розрізу.

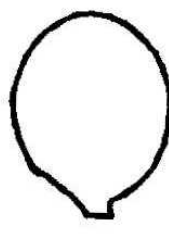
1

Вузькоеліптична

2

еліптична

3

широкоеліптична

4

яйцеподібна

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Witloof, Chicory (*Cichorium intybus* L. partim) (TG/173/3, UPOV) // Geneva. 2000-04-05. – 18 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg173.pdf